

Vår dato:
18.02.2019
Vår
referanse:
2019/210

Deres dato:
Deres
referanse:

Til
Lied-utvalget

Faglig råd for teknikk og industriell produksjons innspill til NOU 2018:15 *Kvalifisert, forberedt og motivert – et kunnskapsgrunnlag om struktur og innhold i videregående opplæring*

Faglig råd for teknikk og industriell produksjon (FRTIP) har med interesse gått gjennom Lied-utvalgets arbeid med yrkesfagene, og TIP spesielt.

Vi ser at det er en grundig redegjørelse av fagene og at de faglige rådernes utviklingsredegjørelser er en del av utvalgets kunnskapsgrunnlag. Det er vi glad for.

Vi vil her først og fremst fokusere på spørsmål vi er usikre på om er ivaretatt eller som vi mener mangler:

Kommentarer til 2+2 modellen, kryssløp og tilgang på læreplasser (s. 134 – 165 i NOU-en)

FRTIP anser 2+2-modellen som en viktig bærebjelke i norsk fagopplæring som har blitt godt innarbeidet. Avvik fra denne kan være forankret i særegenheter i små fag eller særlige lokale forhold. Utover dette bør 2+2-modellen fastholdes som normalen i fagopplæringen for å ivareta kvalitet og kontinuitet i fag- og yrkesopplæringen.

Mangel på dimensjonering av Vg1 og Vg2 må i større grad trekkes inn i debatten om manglende tilgang på læreplasser. I Buskerud har for eksempel Y-nemda arbeidet aktivt med kartlegging og med å få flere læreplasser. Dimensjoneringen er blitt mer riktig og mer i tråd med hva faktisk næringslivet trenger.

De ulike fagene må opprettholde mulighetene til kryssløp i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. Den hurtige teknologiske utviklingen vil kreve ulik og sammensatt kompetanse fra framtidens fagarbeidere, og kryssløp kan innen de teknologiske fagene bidra positivt til dette. En del yrker kan nettopp ligge i krysspunktene mellom skolelinjer.

Områder vi savner i rapporten

Overgang fra Vg1 studiespesialisering til alle yrkesfag på Vg2

For det første kan vi ikke se at den nye ordningen der elever fra Vg1 studiespesialisering kan gå over til alle yrkesfag på Vg2, og samtidig fullføre opplæringen på normert tid, er omtalt. Skoleeier kan ta ordningen i bruk fra skoleåret 2018-2019.

<https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/andre-varianter/overgang-fra-vg1-studiespesialisering-til-alle-yrkesfag-pa-vg2/>

Denne muligheten for overgang fra studiespesialisering til yrkesfag bør videreutvikles. Ulike forsøk og modeller bør følges med forskning som kan belyse hvorvidt dette kan gi både ungdom og yrkesfaglige bedrifter økte muligheter til «å finne hverandre».

Kjønnsbalanse i yrkesfagene

For det andre slår rapporten fast at: "Halvparten av alle sysselsatte kvinner jobber i de ti mest kvinnedominerte yrkene. I de ti mest mannsdominerte yrkene jobber kun en firedel av de sysselsatte mennene. En forklaring på det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i nordiske land er at offentlige helse- og omsorgstilbud sysselsetter mange kvinner i Norge. Andelen kvinner i omsorgsarbeid er ikke nødvendigvis mindre i andre land, men ulønnet arbeid i hjemmet fanges ikke opp i sysselsettingsstatistikker. Menn og kvinner tjener imidlertid også ulikt ved like lang utdanning, og lønnsgapet er størst blant dem med universitets- og høyskoleutdanning." (ref. side 56 i NOU-en)

Rapporten sier imidlertid fint lite om forskning og tiltak på dette området. Utvalget henviser kun til det pågående arbeidet i Stoltenbergutvalget og ingen annen forskning når det gjelder kjønnsforskjeller.

Spørsmålet om kjønnsbalanse i yrkesfagene har vært behandlet av både ekspertutvalgene og flere av de faglige rådene de siste årene. Vi vil også henviser til Hovedorganisasjonenes fellestilltak (HF) sitt prosjektet «Jenter i bil og elektro». Til sammen har dette bidratt til at det har framkommet mange erfaringer og forslag som det er viktig å få belyst og fulgt opp.

FRTIP mener arbeidet med økt kjønnsbalanse i de tekniske fagene er av stor betydning. Det er stort behov for å sette i gang et bredt og forskningsbasert arbeid for å øke kjønnsbalansen i yrkesfagene sentralt og lokalt. Vi støtter derfor arbeid i tråd med SRY:

«SRY mener utdanningsmyndighetene også bør styrke sitt engasjement for å motvirke kjønnsstradisjonelle valg. SRY mener at ett nasjonalt senter for mangfold i utdanningsvalg kan være en nasjonal pådriver i arbeidet. Senteret kan utvikle verktøy, gjennomføre kampanjer mm mot de ulike aktørene som er involvert i barns oppvekst og skolegang. Videre bør det vurderes en egen likestillingsressurs i det videre arbeidet med regionsreformen.»

Gjennom et slikt senter og regionale likestillingsressurser kan arbeid med rollemodeller, nettverk for ungdom og kompetanseheving for skoler/lærere og bedrifter/ instruktører ivaretas og videreutvikles.

Avslutning

Til slutt vil vi vektlegge trepartssamarbeidets betydning for norsk yrkesopplæring. Utvalget definerer at norsk fag- og yrkesopplæring ligger i feltet mellom fagopplæringsstyrt og statlig styrt. Vi ser en stadig bevegelse av norsk-fag og yrkesopplæring mot økt statlig styring og frykter dette kan svekke resultatet. Det er viktig å se hvilke tiltak som kan styrke og videreutvikle partssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen for å gjøre den mest mulig bærekraftig og robust

Med vennlig hilsen

Tone Belsby
leder

Liv Christiansen
nestleder

Dokumentet er elektronisk godkjent av rådets leder og nestleder.